

Provinciale Staten Fryslân
Postbus 20120
8900 HM LEEUWARDEN

Leeuwarden, 29 oktober 2019

Verzonden, **29 OKT. 2019**

Ons kenmerk : 01702825
Afd./Opgave : Mobiliteit
Behandeld door : 
Uw kenmerk : 
Bijlage(n) :

Onderwerp : Informatie over eventuele oprichting eigen OV bureau Fryslân

Geachte Statenleden,

Op 24 september jl. hebben wij u de Nota van Uitgangspunten toegestuurd aangaande de aanbesteding van de nieuwe concessie voor het busvervoer in onze provincie. In 2022 lopen de huidige busconcessies namelijk af en daarom zal de nieuwe busconcessie tijdig moeten worden aanbesteed. Op 27 november a.s. staan de uitgangspunten zoals benoemd in de nota geagendeerd in uw vergadering. Tijdens uw vergadering van 25 september jl. hebben wij u naar aanleiding van een motie vreemd van 50Plus toegezegd aanvullende informatie te verstrekken t.b.v. een eventuele oprichting van een eigen OV bureau. Op 18 september jl. heeft hierover op uw initiatief een informerende sessie plaatsgevonden.

Inleiding

In de huidige concessies is opgenomen dat de vervoerder opbrengstverantwoordelijk is. Dit houdt in dat de vervoerder de reizigersopbrengsten ontvangt en verantwoordelijk is voor eventuele exploitatietekorten. Naast de reizigersopbrengsten ontvangt de vervoerder van de provincie een bijdrage voor de exploitatie van het OV. In de Nota van Uitgangspunten is als één van uitgangspunten geformuleerd dat de opbrengstverantwoordelijkheid ook voor de toekomst bij de (nieuwe) concessiehouder (vervoerder) ligt.

Het verschuiven van de opbrengstverantwoordelijkheid zou in Fryslân betekenen dat de provincie verantwoordelijk wordt voor de reizigersopbrengsten. Op deze manier zou de provincie scherper en zelf kunnen sturen op kosten in relatie tot opbrengsten binnen de concessie. Het eventueel overnemen van de opbrengstverantwoordelijkheid in Fryslân zal wel tot gevolg hebben dat de provincie zelf veel inspanningen moet gaan plegen om de opbrengsten van reizigers omhoog te krijgen. Deze ontwikkelrol die in het PVVP 2006, herzien in 2011, nog

grotendeels bij de vervoerder is neergelegd, zou dan grotendeels bij de provincie komen te liggen. Dit vraagt ook om een aanpassing van dit beleidskader.

Voor het verschuiven van de opbrengstverantwoordelijkheid is het niet per se nodig om daarvoor een OV-bureau op te richten, zoals in Groningen en Drenthe is gebeurd. Het OV is in deze provincies ondergebracht in een aparte entiteit (het OV-bureau) die aan beide provincies verantwoording aflegt. De aanbesteding van het OV betreft hier een provinciegrenzen overschrijdende concessie voor beide provincies. Parallel aan de oprichting van een OV bureau is in de provincie Groningen en Drenthe ook gekozen voor een verschuiving van de opbrengstverantwoordelijkheid naar het OV bureau.

Achtereenvolgens zullen wij in deze brief ingaan op de juridische en financiële aandachtspunten, de voornaamste risico's en planning aangaande de oprichting van een eigen OV bureau. Gecombineerd gaan wij hierbij ook in op de voornaamste risico's die samenhangen met het verschuiven van de opbrengstverantwoordelijkheid. Tot slot gaan wij in op de vraag hoe wij in willen spelen op ontwikkelingen gedurende de nieuwe concessie.

Praktische, juridische en financiële aandachtspunten

Voor de oprichting van een eigen OV bureau, gecombineerd met een verschuiving van de opbrengstverantwoordelijkheid, moet een aantal belangrijke juridische en financiële zaken geregeld worden. Allereerst zullen uw Staten een besluit tot oprichting van een eigen OV bureau moeten nemen. De juridische vorm, de rechtspositie van het betrokken personeel en toezicht op zo'n 'bureau op afstand' door uw Staten vragen hierbij aandacht. Na een besluit tot oprichting van een OV bureau en de effectuering hiervan zal de provincie op zoek moeten gaan naar voldoende expertise voor het OV bureau. Er is namelijk specifieke kennis en capaciteit nodig die passend is bij deze nieuwe rol voor de provincie. Gedacht kan hierbij worden aan kennis en ervaring rond thema's zoals marktonderzoeken en analyses, het bedenken van nieuwe vervoersmodellen en de marketing van het OV. Het kost tijd om een organisatie op te bouwen die voorbereid is op deze nieuwe rol. Daarnaast zal de provincie ook moeten nadenken op welke manier financiële tegenvallers kunnen worden gedragen door de provincie. Eventuele tegenvallende reizigersopbrengsten zullen bijvoorbeeld in deze nieuwe rol door de provincie moeten worden gedekt. Daarmee fluctueert de jaarlijkse bijdrage van de provincie aan het openbaar vervoer. Uw Staten zullen hierover ook een besluit moeten nemen alvorens er tot oprichting van een OV bureau wordt overgegaan.

Risico's

Er is echter ook een aantal belangrijke risico's waar rekening mee moet worden gehouden:

- Zo is het bijvoorbeeld onzeker of er (binnen afzienbare termijn) voldoende expertise aangetrokken kan worden om de ontwikkelrol (al dan niet via een OV bureau) goed in te vullen. Zoals in de vorige alinea vermeld, beschikt de provincie nog niet over de volledige benodigde expertise en capaciteiten passend bij een rol van opbrengstverantwoordelijkheid.
- Een ander belangrijk risico heeft te maken met de planning. De huidige concessies zijn al eerder verlengd en voor de concessie Noord- en Zuidwest Fryslân geldt dat deze niet nogmaals kan worden verlengd. M.a.w. de termijn waarvoor opnieuw moet worden aanbesteed, kan niet worden opgerekt. Indien de planning niet wordt gehaald tot oprichting van een eigen OV bureau, dan kan dit tot gevolg hebben dat de concessie niet tijdig wordt aanbesteed. De provincie voldoet daarmee niet aan haar wettelijke verplichting om het OV aan te besteden.

- Tot slot is er nog een risico dat er bij de aanbesteding van het vervoer van het Friese OV-bureau geen/minder inschrijvingen komen. De vervoerders geven aan liever zelf opbrengstverantwoordelijk te willen zijn en dus, wanneer wij dat naar ons toe zouden trekken, betekent dit dat onze aanbieding op de markt voor inschrijvende partijen minder attractief is.

Planning

Om het voorgenoemde te organiseren is weinig tijd (in december 2022 lopen de huidige busconcessies af). Hoewel elk afzonderlijk onderdeel binnen de planning lijkt te passen, dient een aantal zaken volgorde plaats te vinden. Provinciale Staten zullen allereerst een besluit moeten nemen tot oprichting van een eigen OV bureau en/of een verschuiving van de opbrengstverantwoordelijkheid naar de provincie. In geval van oprichting van een eigen OV bureau zal er een entiteit moeten worden opgericht waarvoor besluitvorming door uw Staten moet worden voorbereid en plaatsvinden. Daarnaast gelden de hiervoor genoemde risico's. Tot slot zal er nog een aanbesteding moeten plaatsvinden voor het busvervoer waarbij er aansluitend nog rekening moeten worden gehouden met een implementatietermijn voor de nieuwe vervoerder (o.a. bedoeld voor het bestellen van nieuwe bussen).

Inspelen op ontwikkelingen

In de Nota van Uitgangspunten hebben wij gekozen voor een hoofdstructuur en een onderliggend netwerk (het maatwerk). De hoofdstructuur is voor de markt goed te bedienen; het betreft de corebusiness voor de vervoerders, namelijk het zo efficiënt mogelijk rijden met bussen. Dat is dan ook de reden om dat deel aan te besteden. Het onderliggende netwerk bevat meer risico's in de uitvoering zoals lagere opbrengsten, andere en wisselende typen vervoer met meer innovatie en te verwachten ontwikkelingen zoals krimp, vergrijzing en ontgroening.

Wij kiezen er niet voor om een eigen OV-bureau op te richten maar wel om het onderliggende netwerk meer in eigen hand te houden. Hiervoor geldt de mogelijkheid om dit deel (definitief of tijdelijk) uit de concessie te halen of apart te markeren. Dit doen wij door dit deel van de concessie als flexibel aan te merken. Dit betreft maximaal 10% van de totale vervoersomvang binnen de concessie (uitgedrukt in euro's). De provincie zal regie nemen om dit proces van veranderingen binnen het flexibele deel van de concessie te faciliteren.

Wel besteden we alles in één keer aan omdat we verwachten dat de vervoerder in het totaalpakket een goede aanbieding kan doen, met daarbij dus een nadrukkelijker regierol voor de provincie t.a.v. het onderliggend net. De concessiehouder moet accepteren dat mogelijk een andere partij definitief of tijdelijk een deel van de uitvoering van het openbaar vervoer kan gaan verrichten. De concessiehouder dient dergelijk (openbaar) vervoer te gedogen. Dit kan minder werk en minder kosten en opbrengsten opleveren voor de concessiehouder.

Wij zien voornamelijk af van apart aanbesteden van het onderliggend net en willen eerst de vervoerders bij de aanbesteding uitdagen om met oplossingen te komen binnen het flexibele deel van de concessie. Indien nodig kan er altijd nog apart worden aanbesteed.


Tot slot

Op grond van bovengenoemde argumenten en risico's stellen wij in de Nota van Uitgangspunten voor om niet te kiezen voor het oprichten van een eigen OV-bureau. Daarnaast willen wij de opbrengstverantwoordelijkheid bij de concessiehouder laten. Een aantal andere uitgangspunten in de Nota van Uitgangspunten is een vervolg van of heeft een relatie met deze twee uitgangspunten (zoals uitgangspunten in relatie met flexibiliteit en maatwerk op het platteland). Vooruitlopend op de behandeling in uw Staten van de uitgangspunten aangaande de aanbesteding van het busvervoer hopen wij u met deze brief voldoende geïnformeerd te hebben.

Gedeputeerde Staten van Fryslân,



drs. A.A.M. Brøk, voorzitter
voor deze, de loco-voorzitter



R.E. Bouius - Riemersma, MBA MCM, secretaris